

بررسی و تبیین جایگاه حسابرسی عملیاتی در نظام اقتصادی ایران با تمرکز بر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

رضا صیدخانی

عضو هیئت علمی گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام

فتح‌اله حاجی‌زاده

مدرس گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی باختر ایلام

چکیده

این مطالعه به بررسی و تبیین جایگاه حسابرسی عملیاتی در نظام اقتصادی ایران می‌پردازد. در این راستا، ابتدا سطح شناخت جامعه از موضوع حسابرسی عملیاتی و در ادامه نیز حساسیت و تأکید آنها بر اجرای حسابرسی عملیاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار گرفته است. جامعه‌ی آماری تحقیق حاضر متشکل از: اساتید حسابرسی دانشگاه‌ها، هیئت مدیره و مدیران عامل، حساب‌رسان معتمد بورس اوراق بهادار، کارشناسان، مشاوران و تحلیلگران مالی می‌باشد. در این تحقیق، نمونه‌ای به حجم ۱۱۶ نفر برای مطالعات مقطعی در سال ۱۳۹۰ انتخاب شده است. اطلاعات جمع‌آوری شده از نمونه در قالب ۱۵ متغیر سامان یافته است که جهت آزمون فرضیه‌ها از آزمون نسبت و نرم‌افزار *SPSS #19* استفاده شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که کل طبقات تشکیل دهنده‌ی جامعه آماری در ارتباط با موضوع حسابرسی عملیاتی از یک شناخت اولیه برخوردار هستند و همچنین این افراد بر پیاده‌سازی و اجرای حسابرسی عملیاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران حساسیت و تأکید بسیار دارند.

واژه‌های کلیدی: حسابرسی عملیاتی، راهبری شرکتی، حساسیت و تأکید بر

اجرای حسابرسی عملیاتی، میزان شناخت از حسابرسی عملیاتی.

۱- مقدمه

به حداکثر رسانیدن ارزش سهام شرکت‌ها، بازارهای کارا و فعالی را می‌طلبد که بورس به‌عنوان یکی از این بازارها نقش مهمی را ایفا می‌کند. سازمان بورس در حکم یک بازار منسجم، تسهیلات لازم را برای خریداران و فروشندگان سهام فراهم می‌آورد و مهمترین پایگاه تأمین و افزایش سرمایه واحدهای اقتصادی محسوب می‌شود [۶]. با جدایی مالکیت از مدیریت شرکت و انباشت منابع مالی عظیم ناشی از تجمع سرمایه‌های اندک، مطابق با تئوری نمایندگی در نحوه‌ی استفاده صحیح، مؤثر و کارآمد از این منابع در جهت نیل به هدف حداکثرسازی ثروت و منافع صاحبان آن سرمایه‌ها با مدیریت شرکت‌ها تضاد منافع ایجاد گردیده است.

تحقیق حاضر با پیش‌کشیدن حسابرسی عملیاتی به‌عنوان یکی از مهمترین ابعاد راهبری شرکتی اهمیت موضوع را نمایان ساخته و با انتخاب یک نمونه آماری مناسب مشکلات این نیاز اجتماعی-اقتصادی را در حوزه‌های مختلف مشخص نموده و یک مبنای تئوریک را برای سازمان‌های مسئول و عمدتاً قانون‌گذاران فراهم آورده است. با توجه به مطالب ذکرشده، هدف این پژوهش بررسی و تبیین جایگاه حسابرسی عملیاتی در نظام اقتصادی ایران با تمرکز بر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده و سعی می‌شود به این سوالات پاسخ داده شود که: آیا در ایران از حسابرسی عملیاتی شناخت لازم حاصل شده است؟ و آیا در ایران بر اجرای حسابرسی عملیاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران حساسیت و تأکید وجود دارد؟...

۲- مبنای نظری پژوهش

با نگاهی گذرا به یک طبقه‌بندی سه‌گانه از کشورها به عقب‌مانده، در حال توسعه و توسعه‌یافته می‌توانیم دریابیم ملاک اصلی توسعه، همان توسعه‌ی بخش صنعتی آن کشورها می‌باشد نه توسعه‌ی مذهب، اخلاق و یا سایر مسائل. بنابراین توسعه‌ی هر کشوری انعکاسی از راندمان بالای شرکت‌های صنعتی موجود در آن کشور می‌باشد خواه به‌دست

متخصصان بومی آن کشور سامان یافته باشد و خواه به وسیله‌ی متخصصان و صنعت‌گران خارجی. حال می‌توانیم اقرار کنیم شرکت‌های دایر در هر کشور، نقش مهمی را در پویایی اقتصادی آن کشوری بازی می‌کنند به طوری که مطالعات بسیاری را به سمت خود هدایت کرده‌اند.

بسیاری از محققان مانند مک‌لینگ و جنسن^۱ (۱۹۷۶) شرکت را مجموعه‌ای از قراردادهای پیچیده تعریف کرده‌اند که به آن شخصیت حقوقی داده شده است [۲۰]. از آنجا که هر گروه از ذینفعان منافع و اهداف خاص و در مواردی متفاوت و حتی متعارض با هم دارند، برای جلوگیری از اختلاف و نیز ایجاد تعادل بین منافع و تأمین رضایت آنها، که لازمه‌ی انسجام و توسعه‌ی بازار سرمایه است، باید چاره‌ای اندیشید. موضوع راهبری شرکتی اصولاً برای ایجاد چنین تعادلی مطرح گردید.

۲-۱- راهبری شرکتی

اصولاً ماجرای راهبری شرکتی با شرکت انرون^۲ بزرگترین شرکت فعال در بخش انرژی جهان آغاز شد. این شرکت در حالی که در سال‌های ۱۹۹۹ و ۲۰۰۰ یکی از موفق‌ترین شرکت‌های آمریکایی بود، ناگهان در سال ۲۰۰۲ اعلام ورشکستگی کرد. مدیران ارشد شرکت آن چنان در چرخه شیطانی مدیریت سود هر سهم گرفتار شده بودند که برای پنهان کردن میزان بدهی خود متوسل به نیرنگ در حسابداری شدند [۳].

پایه و اساس مطالعات راهبری شرکتی، تئوری نمایندگی است و مسایل نمایندگی نیز ناشی از مجزاسازی مالکیت از مدیریت می‌باشد. طبق تعریف جنسن و مک‌لینگ، رابطه‌ی نمایندگی به‌عنوان تعاملی بین یک یا چند سهامدار (مالک) و یک یا چند نماینده است که نماینده از طرف سهامدار مسئولیت انجام یک‌سری خدمات را عهده‌دار می‌شود [۲۰]. استفاده از سازوکارهای نظام راهبری (حاکمیت) شرکت‌ها یکی از مهمترین ابزارهای کنترل و کاهش هزینه‌های نمایندگی محسوب می‌شود [۱۲]. برنارد^۳ و همکاران (۲۰۰۲) در کشور کره به دنبال یافتن پاسخ این سؤال بودند که آیا راهبری شرکتی می‌تواند معیاری

1 . Meckling & Jenson

2 . Enron

3 . Bernald

برای پیش‌بینی ارزش شرکت باشد؟... نتایج تحقیق بیان داشت که شرکت‌هایی که سیستم راهبردی کارآمد و شاخص‌های راهبردی بالاتری دارند دارای عملکرد بهتری هستند [۱۵]. نتایج تحقیقات آلبرت نشان داد که توزیع مالکیت در صورتی موفق است که قوانین و چارچوب‌های حکمرانی نظیر حمایت از سهامداران و کنترل بازار بر شرکت‌ها تقویت گردد [۱۳]. حال با آگاهی از این موضوع که راهبردی شرکتی در واقع ایجادکننده‌ی یک تعادل بین اهداف اقتصادی و اجتماعی یک شرکت و شامل جنبه‌هایی از قبیل استفاده کارا و اثربخش از منابع و پاسخگویی نسبت به صاحبان آن منابع و دارای رابطه‌ی تنگاتنگ با حسابرسی عملیاتی می‌باشد به تشریح بیشتر موضوع حسابرسی عملیاتی می‌پردازیم.

۲-۲- حسابرسی عملیاتی

در سالهای اخیر که از یک طرف، مبارزه با مفاسد اقتصادی به طور جدی مورد توجه جامعه و دولتمردان قرار گرفته و از طرف دیگر، اندازه و تعداد شرکت‌های سهامی عام و استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری در حال افزایش هستند، انتظار می‌رود حرفه‌ی حسابرسی همگام با انتظارات جامعه بر کیفیت کار خود بیفزاید [۱۱].

حسابرسی عملیاتی در واقع از آنجا آغاز شد که حسابرسان مالی به بررسی صحت اطلاعات اکتفا نکردند و این پرسش را مطرح کردند که اصولاً چرا رویدادهای مالی انجام شده است؟... و آیا راه بهتری برای انجام آن وجود دارد یا خیر؟... حسابرسی عملیاتی، رویه‌ای است که حسابرسان به کمک آن مشخص می‌کند که مدیریت تا چه حد از منابعی که به‌عنوان امین در اختیارش قرار داده شده، در اقتصادی‌ترین و کاراترین حالت ممکن برای دستیابی به مؤثرترین نتایج عملیات استفاده کرده است [۱۴].

گروه‌های حرفه‌ای متعددی نسبت به طرح و تکامل حرفه حسابرسی عملیاتی همت گماشته‌اند. بررسی تعاریف حسابرسی عملیاتی در متون مختلف نمایان‌گر استفاده از واژه‌های متنوعی برای این نوع از حسابرسی است. برای نمونه می‌توان از حسابرسی جامع، حسابرسی صرفه‌جویی، کارایی و اثربخشی، حسابرسی داخلی مدرن، حسابرسی عملکرد، حسابرسی مدیریت و حسابرسی سیستم‌ها نام برد [۱۷، ۲۱]. اگرچه اصطلاحات و تعاریف مختلفی برای حسابرسی عملیاتی ارائه شده است، با این حال به‌لحاظ مفهومی تفاوت

چشمگیری بین آنها وجود ندارد.

در ایران، کمیته‌ی حسابرسی عملیاتی سازمان حسابرسی، حسابرسی عملیاتی را به این صورت تعریف کرده است: «حسابرسی عملیاتی فرآیند منظم و روشمند ارزیابی اثربخشی، کارایی و صرفه اقتصادی عملیات سازمان و گزارش نتایج ارزیابی، همراه با پیشنهادهای عملی به اشخاص ذیصلاح برای بهبود عملیات است» [۹].

۲-۲-۱- مؤلفه‌های حسابرسی عملیاتی

سه مؤلفه اثربخشی، کارایی و صرفه اقتصادی اهمیت زیادی در حسابرسی عملیاتی دارد و در مصوبه فوق به شرح زیر تعریف شده است:

(۱) اثربخشی: عبارت است از میزان دستیابی به هدف‌ها، (۲) کارایی: عبارت است از نسبت نتایج به دست آمده از عملیات (ستانده) به منابع مصرف شده (داده). براین اساس عملیات کارا، عملیاتی است که با استفاده از روش‌های بهینه، حداکثر بازده (ستانده) را با صرف حداقل منابع (داده) تأمین کند، و (۳) صرفه اقتصادی: عبارت است از تلاش در جهت حداقل کردن هزینه تحصیل و استفاده از منابع سازمان با حفظ کیفیت مناسب [۹].

۲-۲-۲- هدف‌های حسابرسی عملیاتی

«حسابرسی عملیاتی» مصداق بارزی از خدمات مشاوره مدیریت است که ممکن است برخی از ویژگی‌های حسابرسی صورت‌های مالی را داشته باشد. این نوع حسابرسی دربرگیرنده بررسی روشمند فعالیت‌های یک سازمان یا بخش مشخصی از آن در دستیابی به هدف‌هایی مشخص است. هدف‌های کلی حسابرسی عملیاتی، موضوعات زیر را شامل می‌شود: (۱) ارزیابی عملکرد، (۲) شناسایی فرصت‌های بهبود عملیات و (۳) ارائه پیشنهاد بهبود عملیات یا لزوم انجام بررسی‌ها و اقدامات بیشتر [۹].

۲-۲-۳- نقش حسابرسی عملیاتی در اقتصاد کشورها

وظیفه‌ی پاسخگویی مدیران ایجاب می‌کند که انجام یک بررسی بی‌طرفانه همراه با پیشنهادهای حاصل از آن می‌تواند فوایدی برای سازمان آنها دربر داشته باشد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که دو موضوع زیر، بستر مناسبی را برای انجام حسابرسی عملیاتی فراهم کرده است: (۱) توجه بیشتر مدیران به رعایت صرفه اقتصادی، کارایی و

اثربخشی در واحدهای اقتصادی و ۲) تجربیات بالای حسابرسان در زمینه تشخیص و یافتن واقعیت‌های موجود در حسابرسی مالی و مشاوره مدیریت و ارائه رهنمودهای لازم [۵].

۲-۲-۴- مزایای حسابرسی عملیاتی

مزایای زیر برای حسابرسی عملیاتی مطرح شده است: ۱) شناسایی آن دسته از هدف‌ها، سیاست‌ها و روش‌های سازمان که تاکنون تعریف نشده باقی مانده است؛ ۲) شناسایی معیارهای ارزیابی عملیات با توجه به هدف‌های سازمان؛ ۳) ارزیابی مستقل و بی‌طرفانه عملیات؛ ۴) ارزیابی میزان رعایت هدف‌ها، سیاست‌ها، روش‌های سازمان و یا قوانین و مقررات مربوط؛ ۵) ارزیابی اثربخشی سیستم‌های برنامه‌ریزی و کنترل مدیریت؛ ۶) ارزیابی کیفیت گزارش‌های مدیریت از نظر قابلیت اعتماد و مربوط بودن؛ ۷) شناسایی محدودیت‌های فعلی و بالقوه، اشکالات، نقاط ضعف و عوامل ایجاد آنها؛ ۸) شناسایی توانایی‌ها و فرصت‌های بالقوه به منظور بهبود سودآوری افزایش درآمدها و کاهش هزینه‌ها؛ ۹) شناسایی نارسایی‌های ساختار سازمانی و ۱۰) شناسایی راهکارهای جایگزین [۹].

۲-۲-۵- فرآیند کلی حسابرسی عملیاتی

فرآیند حسابرسی عملیاتی در شش مرحله صورت می‌پذیرد. و شامل: ۱) برنامه‌ریزی، ۲) تدوین برنامه حسابرسی، ۳) اجرای عملیات، ۴) ارزیابی نتایج و ارائه پیشنهادات، ۵) گزارشگری و ۶) پیگیری [۹]؛ که جهت اختصار از تشریح آنها صرف نظر می‌کنیم.

۲-۳- پیشنهادی پژوهش

۲-۳-۱- پیشنهادی خارجی پژوهش

راجع به حسابرسی عملیاتی در ورای مرزهای کشور، تقریباً سال ۱۸۷۵ میلادی را می‌توان نقطه شروع نامید و کشورهایی مانند آلمان، انگلستان، کانادا و ایالت متحده را آغازگر این حرکت دانست [۱۸]. گنر و همکاران (۲۰۰۱) تغییر حسابرسی بخش عمومی ایالت آلبرتا از حسابرسی مالی سنتی به برنامه‌های کارایی و اثربخشی را مورد آزمون قرار دادند. آنان همچنین به مطالعه اثر این تغییر بر استقلال حسابرسان نیز پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که اجرای حسابرسی عملیاتی در این ایالت موثر بوده است [۱۶].

هاترلی و پارکر^۱ (۱۹۸۸) ویژگی‌های حسابرسی عملیاتی شامل اثربخشی، کارایی، صرفه اقتصادی و نیز حساسیت واقعی واحدهای حسابرسی شده را با حساسیت مطرح شده در ادبیات حسابرسی عملیاتی مورد بررسی و مقایسه قرار دادند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که نتایج گزارش‌های حسابرسی عملیاتی از لحاظ مفاهیم پذیرفته شده، محتوا و شکل حسابرسی با مبانی نظری آن متفاوت است. همچنین این محققان دریافتند که تفاوت معناداری در حساسیت واحد حسابرسی شده نسبت به حسابرسی عملیاتی وجود ندارد [۱۹].

بارفیلد^۲ (۱۹۷۵) دریافت که با انجام حسابرسی مداوم، میزان دفعاتی که سازمان‌های مورد بررسی طبق نظرات حسابرسان عملیاتی عمل نمی‌کنند، با میزان دفعات حسابرسی نسبت عکس دارد [۱۴]. پولیت^۳ و همکاران (۱۹۹۹) نشان دادند که بین حسابرسان عملیاتی و واحدهای مورد بررسی پیوندهای پیچیده‌ای وجود دارد [۲۲]. مورین^۴ (۲۰۰۱) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که عوامل مختلفی موازی در تعیین موفقیت یا عدم موفقیت کار حسابرسان عملیاتی دخیل هستند که می‌توان به: (۱) تمایلات سیاسی (۲) زمان‌بندی حسابرسی عملیاتی (۳) شناخت دقیق مجموعه تحت حسابرسی عملیاتی (۴) تجدیدنظر در سطح حکومت (۵) محل اجرای حسابرسی عملیاتی و (۶) پیشنهادات حسابرسان اشاره نمود [۲۳].

۲-۳-۲- پیشینه‌ی داخلی پژوهش

مشکلات اجرایی حسابرسی عملیاتی در دستگاه‌های دولتی از دیدگاه کارشناسان دیوان محاسبات کشور مورد تحقیق قرار گرفته است و نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که ضعف مهارت تخصصی حسابرسان در انجام عملیات، گزارشات نامناسب حسابداری، نبود شاخص‌های سنجش عملکرد دولتی و عدم آگاهی مدیران از فواید حسابرسی عملیاتی از مهمترین موانع اجرایی حسابرسی عملیاتی در دستگاه‌های ذیربط بوده است [۷]. این درحالیست که در تحقیقی دیگر در پاسخ به این سؤال که آیا حسابرسان تخصص و دانش لازم را برای حسابرسی عملیاتی سازمان‌های دولتی دارند؟... و آیا نسبت به اهداف

1 . Hatherly & Parker

2 . Barefield

3 . Pollitte

4 . Morin

حسابرسی عملیاتی در حد کفایت توجیه شده‌اند؟ نتایج به‌دست آمده حاکی از آن است که در سطح اطمینان ۹۵٪ فرضیات مرتبط قابل تأیید است [۱].

آقایان قدیم‌پور و طریقی به‌دنبال یافتن رابطه‌ی بین بودجه‌ریزی عملیاتی و حسابرسی عملیاتی به این نتیجه رسیدند که هر چند اصول حسابرسی عملیاتی در بخش دولتی و خصوصی یکسان است، اما اجرای حسابرسی عملیاتی در بخش دولتی ضرورت بیشتری دارد. چرا که صرفاً ویژگی غیرانتفاعی بودن نهادهای دولتی به‌تنهایی شرط لازم و کافی برای اجرا شدن حسابرسی عملیاتی است. این تحقیق بر دیوان محاسبات، تمرکز بیشتری داشته و از این سازمان به جای باقی‌ماندن در حد حسابرس داخلی قوه‌ی مجریه توقع داشته که به‌عنوان مشاور و بازوی تخصصی قوه‌ی مقننه، عملکرد کلیه‌ی فعالیت‌های دولت را ارزیابی و در این خصوص اظهارنظر نماید [۸]. مرادزاده فرد و بختیاری در بررسی نقش حسابرسی عملیاتی در مدیریت استراتژی نشان دادند که حسابرسی عملیاتی یک مقوله‌ی ارزش‌آفرین و ابزاری مفید در جهت ارزیابی استراتژی می‌باشد. در این مقاله تأکید شده است که چون مدیران نمی‌توانند مدت زیادی را در انتظار دستیابی به نتایج نهایی صبر کنند و این احتمال وجود دارد که منابع، فرصت‌ها و امکانات خود را از دست بدهند؛ بنابراین در مرحله‌ی ارزیابی استراتژی باید به‌کمک حسابرسی عملیاتی، تصمیم‌های اصلاحی لازم را در جهت دستیابی به اهداف سازمان اتخاذ کنند [۱۰].

آنچه که بیش از بیش از اهمیت برخوردار بوده توجه به محتوای حسابرسی عملیاتی و پیاده‌سازی این مقوله به‌ویژه در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد که متأسفانه در ایران کمتر به این مسئله توجه شده است.

۴- روش پژوهش

در این پژوهش برای چارچوب نظری و پیشینه پژوهش و تدوین فرضیه‌ها از روش قیاسی، و برای آزمون فرضیه‌ها و تعمیم نتایج به جامعه از رویکرد استقرایی استفاده شده است. تحقیق حاضر از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر روش تحقیق، توصیفی-پیمایشی است. در این پژوهش از طرح پس‌آزمون استفاده می‌شود و پژوهشگر کنترلی بر روی داده‌های جمع‌آوری شده ندارد.

۴-۱- ضرورت انجام پژوهش

از دو دیدگاه می‌توان ضرورت انجام تحقیق حاضر را مورد واکاوی قرارداد: در دیدگاه اول به طور کلی می‌توان به چرایی حسابرسی عملیاتی اشاره نمود. فلسفه وجودی حسابرسی عملیاتی، پاسخ‌گویی به کنترل‌های اضافی مدیریت است که از طریق این نوع حسابرسی به دست می‌آید [۲۱].

از دیدگاه دوم می‌توان به شرایط اقتصادی کشور و شتاب در روند خصوصی‌سازی و افزایش تعداد شرکت‌های متقاضی ورود به بورس اشاره نمود. با ورود شرکت‌های بیشتر به بورس، می‌توان انتظار داشت که در جهت جذب سرمایه‌گذاران جدید رقابت‌های شدیدتری صورت بگیرد. تأمین منابع مالی مورد نیاز طرح‌های سرمایه‌ای و به تبع آن تصاحب سهم بیشتری از بازار و دستیابی به سودهای کلان چیزی است که با اجرای حسابرسی عملیاتی بیشتر به آن نزدیک می‌شویم.

۴-۲- فرضیه‌ها

این پژوهش شامل دو فرضیه اصلی و هشت فرضیه فرعی [به تفکیک طبقات تشکیل دهنده جامعه آماری] به شرح زیر می‌باشد:

فرضیه اصلی (الف): شناخت کافی از موضوع حسابرسی عملیاتی جهت اجرا در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار وجود دارد.

فرضیه فرعی (الف-۱): شناخت کافی از موضوع حسابرسی عملیاتی از جانب اساتید حسابرسی دانشگاه‌ها وجود دارد.

فرضیه فرعی (الف-۲): شناخت کافی از موضوع حسابرسی عملیاتی از جانب مدیران عامل و اعضای هیئت مدیره وجود دارد.

فرضیه فرعی (الف-۳): شناخت کافی از موضوع حسابرسی عملیاتی از جانب حسابرسان وجود دارد.

فرضیه فرعی (الف-۴): شناخت کافی از موضوع حسابرسی عملیاتی از جانب کارشناسان، مشاوران و تحلیلگران مالی وجود دارد.

فرضیه اصلی (ب): حساسیت و تأکید لازم بر اجرای حسابرسی عملیاتی در شرکت‌های

پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار وجود دارد.

فرضیه فرعی (ب-۱): حساسیت و تأکید لازم از جانب اساتید حسابرسی دانشگاه‌ها بر اجرای حسابرسی عملیاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار وجود دارد.

فرضیه فرعی (ب-۲): حساسیت و تأکید لازم از جانب مدیران عامل و اعضای هیئت مدیره بر اجرای حسابرسی عملیاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار وجود دارد.

فرضیه فرعی (ب-۳): حساسیت و تأکید لازم از جانب حسابرسان بر اجرای حسابرسی عملیاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار وجود دارد.

فرضیه فرعی (ب-۴): حساسیت و تأکید لازم از جانب کارشناسان، مشاوران و تحلیلگران مالی بر اجرای حسابرسی عملیاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار وجود دارد.

۴-۳- متغیرهای پژوهش

دو متغیر اصلی ذیل شالوده‌ی فرضیات تحقیق حاضر را تشکیل داده است:

الف) میزان شناخت^۱ از حسابرسی عملیاتی (R)؛

ب) میزان حساسیت و تأکید^۲ جامعه بر حسابرسی عملیاتی (SS).

متغیرهای تحقیق حاضر، توصیفی و دارای مقیاس رتبه‌ای و شامل پنج مقوله می‌باشد که گزینه‌های آن عبارتند از: ۱) خیلی کم، ۲) کم، ۳) متوسط، ۴) زیاد و ۵) خیلی زیاد.

۴-۳-۱- میزان حساسیت و تأکید (متغیر دوم)

چون در توزیع دوجمله‌ای نمونه‌ی آماری به دو گروه (G_1) و (G_2) تقسیم می‌شود؛ بنابراین متغیر میزان حساسیت و تأکید جامعه بر حسابرسی عملیاتی (SS)، به صورت زیر اندازه‌گیری خواهد شد:

$$SS_{ci} = \frac{n_4 + n_5}{n} = \frac{G_2}{n} = \frac{n - G_1}{n}$$

1. Recognition

2. Sensitivity & Stress

که در آن، SS_{ci} میزان حساسیت و تأکید طبقه C نمونه‌ی آماری بر حسابرسی عملیاتی؛ G_1 گروه اول نمونه‌ی آماری و شامل افرادی است که پاسخ‌های خیلی کم (n_1) کم (n_2) و متوسط (n_3) داشته‌اند؛ G_2 گروه دوم نمونه‌ی آماری و شامل افرادی است که پاسخ‌های زیاد (n_4) و خیلی زیاد (n_5) داشته‌اند؛ و n نیز بیانگر حجم نمونه می‌باشد. به عبارتی ساده‌تر می‌توان گفت افرادی از جامعه بر موضوع حسابرسی عملیاتی، حساسیت و تأکید دارند که پاسخ‌های زیاد (n_4) و خیلی زیاد (n_5) را ابراز نموده‌اند.

۴-۳-۲- میزان شناخت (متغیر اول)

برای اینکه بتوانیم فرض‌های آماری را مطابق با قبل و بر حسب G_1 و G_2 تدوین کنیم به ناچار می‌باید سوال مربوط به میزان شناخت جامعه نسبت به حسابرسی عملیاتی به صورت منفی پرسیده شود. بدین ترتیب G_1 شامل کسانی می‌شود که ناآشنا بودن آنها به حسابرسی عملیاتی در حد خیلی کم، کم و متوسط می‌باشد. به عبارتی دیگر این افراد کسانی هستند که میزان آشنایی و شناخت آنها از حسابرسی عملیاتی متوسط، زیاد و خیلی زیاد بوده است؛ یعنی:

$$R_c = \frac{n_1 + n_2 + n_3}{n} = \frac{G_1}{n} = \frac{n - G_2}{n}$$

که در آن، R_c نشان‌دهنده‌ی میزان شناخت طبقه C نمونه‌ی آماری نسبت به حسابرسی عملیاتی می‌باشد. n_1 ، n_2 و n_3 نیز به ترتیب بیانگر تعداد افرادی خواهد بود که میزان ناآشنایی خود را از حسابرسی عملیاتی با پاسخ خیلی کم، کم و متوسط ابراز نموده‌اند. حال فرض‌های آماری در رابطه با فرضیه‌های اخیر به صورت زیر تدوین می‌شوند:

$$\begin{cases} H_0 : P_{G_1} = P_0 \\ H_1 : P_{G_1} \neq P_0 \Rightarrow \begin{cases} P_{G_1} < P_0 \rightarrow \text{شرط (1)} \\ P_{G_1} > P_0 \rightarrow \text{شرط (2)} \end{cases} \end{cases}$$

در آزمون میزان شناخت جامعه (R)، نسبت پایه‌ای ($P_0 = 60\%$) بوده و برای

آزمون میزان حساسیت و تأکید جامعه (SS) این نسبت ($P_0 = 40\%$) خواهد بود. در این آزمون‌ها، فرضیه‌ی پژوهشی در صورتی رد خواهد شد که فرض آماری H_1 و شرط (۲) محقق گردد. روش مذکور به مکانیسم فرض‌بندی «مساوی- نامساوی» مشهور است که در حقیقت مبنای محاسبات نرم‌افزار $SPSS$ در ارتباط با آزمون دوجمله‌ای می‌باشد و کماکان برای کلیه فرضیات تحقیق حاضر برقرار است.

۴-۴- روش گردآوری داده‌ها

روش‌های گردآوری اطلاعات مورد نیاز برای تحقیق حاضر به دو صورت کتابخانه‌ای و میدانی می‌باشد. در روش کتابخانه‌ای اطلاعات مورد نیاز مباحث نظری، از منابعی چون کتب، نشریات، مقالات حرفه‌ای و... جمع‌آوری شده است و در روش میدانی نیز، با استفاده از ابزارهای چون مصاحبه و پرسشنامه اطلاعات مورد نیاز تحقیق حاضر گردآوری شده است.

۴-۵- روایی و پایایی ابزار گردآوری اطلاعات

روایی^۱ و پایایی^۲ ابزار مورد استفاده در فرآیند گردآوری اطلاعات، برای مفید و موثر شدن پژوهش، شرط اساسی به شمار می‌آید. برای ارزیابی میزان روایی پرسشنامه از روش تعیین اعتبار منطقی (ظاهری و محتوایی) استفاده شده است. معروف‌ترین شاخص سنجش پایایی، شاخص آلفای کرونباخ است که برای محاسبه‌ی هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری از جمله پرسشنامه به کار می‌رود [۲]. نتایج آزمون آلفای کرونباخ به شرح نگاره ۱ آورده شده است که نشان دهنده‌ی پایایی بالای پرسشنامه است.

نگاره (۱): نتایج آزمون آلفای کرونباخ

کل	مشاوران	حسابرسان	مدیران	اساتید	
۰/۸۷۴	۰/۹۳۳	۰/۷۲۶	۰/۹۱۶	۰/۹۳۰	شاخص آلفا:
زیاد	خیلی زیاد	زیاد	خیلی زیاد	خیلی زیاد	میزان پایایی:

1. Validity
2. Reliability

۴-۶- جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش شامل چهار طبقه اساتید حسابرسی دانشگاه‌ها، مدیران عامل و اعضای هیئت مدیره، حسابرسان معتمد بورس اوراق بهادار و نیز مشاوران، کارشناسان و تحلیلگران مالی بوده که از محدودیت سه سال سابقه فعالیت عبور کرده است. همچنین با استفاده از روش نمونه‌گیری داوطلبانه (در دسترس) ۱۱۶ نفر انتخاب گردید.

۴-۷- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

از آنجا که فنون آماری شدیداً تحت تاثیر مقیاس متغیرهای تحقیق قرار دارد و با توجه به اینکه مقیاس متغیرهای این تحقیق ترتیبی می‌باشد، لذا در این تحقیق از فنون آماری ناپارامتریک به‌ویژه آزمون دو جمله‌ای استفاده گردیده است.

۵- تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

تجزیه و تحلیل داده‌ها فرآیندی چند مرحله‌ای است که طی آن داده‌های که جمع‌آوری شده‌اند؛ خلاصه، دسته‌بندی و در نهایت پردازش می‌شوند. در این فرآیند تکنیک‌های گوناگون آماری نقش به‌سزایی در در استنتاج‌ها و تعمیم به عهده دارند.

۵-۱- آزمون فرضیه اصلی (الف)

پیام فرضیه اصلی (الف) این بود که «شناخت کافی از موضوع حسابرسی عملیاتی جهت اجرا در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار وجود دارد». با دقت در اطلاعات ستون R_A از نگاره ۳ و مقایسه‌ی سطح معناداری متناظر با سطح خطای تحقیق ($\alpha = 5\%$)، با ۹۵٪ اطمینان می‌توانیم تأیید فرضیه اصلی (الف) را نتیجه بگیریم. لازم به ذکر است بر طبق «قاعده جزء به کل» فرضیه‌ی اصلی (الف) مجدداً قابل تأیید است.

نگاره (۲): نتایج آمار توصیفی R_c

کل (RA)		مشاوران (R4)		حسابرسان (R3)		مدیران (R2)		اساتید (R1)			
اصلی (الف)		فرعی (الف-۴)		فرعی (الف-۳)		فرعی (الف-۲)		فرعی (الف-۱)			
۸۷	٪۷۷	۲۴	٪۱۰۰	۲۶	٪۷۲	۱۷	٪۶۸	۲۰	٪۷۱	P_{G1}	G_1
۲۶	٪۲۳	۰	٪۰	۱۰	٪۲۸	۸	٪۳۲	۸	٪۲۹	P_{G2}	G_2
۱۱۳	٪۱۰۰	۲۴	٪۱۰۰	۳۶	٪۱۰۰	۲۵	٪۱۰۰	۲۸	٪۱۰۰		جمع

نگاره (۳): نتایج آزمون نسبت R_c

کل (RA)		مشاوران (R4)		حسابرسان (R3)		مدیران (R2)		اساتید (R1)			
اصلی (الف)		فرعی (الف-۴)		فرعی (الف-۳)		فرعی (الف-۲)		فرعی (الف-۱)			
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۹۰	۰/۰۹۰	۰/۲۷۴	۰/۲۷۴	۰/۱۴۸	۰/۱۴۸	سطح معناداری:			
۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	خطای مجاز:			
H_1	H_1	H_0	H_0	H_0	H_0	H_0	H_0	فرض مورد تایید:			
شرط (۱)	شرط (۱)	-	-	-	-	-	-	شرط همراه			
وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد	نتیجه نهایی: شناخت			

۵-۲- آزمون فرضیه اصلی (ب)

پیام فرضیه‌ی اصلی (ب) این بود که «حساسیت و تأکید لازم بر اجرای حسابرسی عملیاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد». برای اثبات این فرضیه از دو متغیر استفاده می‌شود. متغیر (SS_{C1}) اصل و شالوده‌ی حسابرسی عملیاتی

را در محک آزمون قرار می‌دهد. تأیید نتایج آزمون‌های آماری مرتبط با این متغیر، بدین معناست که عناصر تشکیل‌دهنده‌ی آن طبقه از جامعه آماری، پذیرفته‌اند که «یکی از اهداف و رموز موفقیت هر سازمانی این است که منابع فراهم شده برای سازمان باید به شیوه‌ای صرفه‌جویانه و کارآمد در جهت رسیدن به سایر اهداف (مثلاً هدف حداکثرسازی ثروت سهامداران) مورد استفاده قرار گیرد». متغیر (SS_{C2}) ضرورت اجرای حسابرسی عملیاتی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد و یا به عبارتی دیگر تأیید نتایج آزمون‌های آماری مرتبط با این متغیر، بدین معناست که عناصر تشکیل‌دهنده‌ی آن طبقه از جامعه آماری، پذیرفته‌اند که «در راستای تحقق اهداف سازمان به افرادی نیاز داریم که عملکرد و اقدامات انجام شده توسط مدیریت شرکت را ارزیابی، مشاوره، نظارت و پیگیری کنند و نتایج حاصله را گزارش نمایند». با توجه به اطلاعات ستون SS_{A1} از نگاره ۵ و اطلاعات ستون SS_{A2} از نگاره ۷ می‌توانیم پیام فرضیه‌ی اصلی (ب) را قابل تأیید بباییم. در اینجا نیز به‌عنوان روش دوم و با عطف به قاعده جزء به کل می‌توانیم تأیید فرضیه‌ی اصلی (ب) را مجدداً نتیجه بگیریم.

نگاره (۴): نتایج آمار توصیفی SS_{C1}

کل (SS_{A1})		مشاوران (SS_{41})		حسابرسان (SS_{31})		مدیران (SS_{21})		اساتید (SS_{11})			
اصلی (ب)		فرعی (ب-۴)		فرعی (ب-۳)		فرعی (ب-۲)		فرعی (ب-۱)			
۲٪	۲	۸٪	۲	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	P_{G1}	G_1
۹۸٪	۱۱۴	۹۲٪	۲۲	۱۰۰٪	۳۶	۱۰۰٪	۲۶	۱۰۰٪	۳۰	P_{G2}	G_2
۱۰۰٪	۱۱۶	۱۰۰٪	۲۴	۱۰۰٪	۳۶	۱۰۰٪	۲۶	۱۰۰٪	۳۰		جمع

نگاره (۵): نتایج آزمون نسبت SS_{C1}

کل (SS_{A1})		مشاوران (SS_{41})		حسابرسان (SS_{31})		مدیران (SS_{21})		اساتید (SS_{11})			
اصلی (ب)		فرعی (ب-۴)		فرعی (ب-۳)		فرعی (ب-۲)		فرعی (ب-۱)			
۰/۰۰۰		۰/۰۰۱		۰/۰۰۰		۰/۰۰۰		۰/۰۰۰		سطح معناداری:	

خطای مجاز:	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵
فرض مورد تایید:	H ₁	H ₁	H ₁	H ₁	H ₁
شرط همراه	شرط (۱)	شرط (۱)	شرط (۱)	شرط (۱)	شرط (۱)
نتیجه: حساسیت...	وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد

نگاره (۶): نتایج آمار توصیفی SS_{C2}

کل (SS _{A2})		مشاوران (SS ₄₂)		حسابرسان (SS ₃₂)		مدیران (SS ₂₂)		اساتید (SS ₁₂)			
اصلی (ب)		فرعی (ب-۴)		فرعی (ب-۳)		فرعی (ب-۲)		فرعی (ب-۱)			
%	۰	%	۰	%	۰	%	۰	%	۰	P _{G1}	G ₁
%۱۰۰	۱۱۶	%۱۰۰	۲۴	%۱۰۰	۳۶	%۱۰۰	۲۶	%۱۰۰	۳۰	P _{G2}	G ₂
%۱۰۰	۱۱۶	%۱۰۰	۲۴	%۱۰۰	۳۶	%۱۰۰	۲۶	%۱۰۰	۳۰		جمع

نگاره (۷): نتایج آزمون نسبت SS_{C2}

کل (SS _{A2})		مشاوران (SS ₄₂)		حسابرسان (SS ₃₂)		مدیران (SS ₂₂)		اساتید (SS ₁₂)			
اصلی (ب)		فرعی (ب-۴)		فرعی (ب-۳)		فرعی (ب-۲)		فرعی (ب-۱)			
سطح معناداری:		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰		
خطای مجاز:		۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵		
فرض مورد تایید:		H ₁	H ₁	H ₁	H ₁	H ₁	H ₁	H ₁	H ₁		
شرط همراه		شرط (۱)	شرط (۱)	شرط (۱)	شرط (۱)	شرط (۱)	شرط (۱)	شرط (۱)	شرط (۱)		
نتیجه: حساسیت...		وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد	وجود دارد		

۶- بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این تحقیق، تبیین جایگاه حسابرسی عملیاتی در نظام اقتصادی ایران با تمرکز بر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. علی‌رغم اینکه حسابرسی عملیاتی کمتر رنگ اجرایی به خود گرفته است ولی نتایج این تحقیق نشان‌دهنده آن است که نه تنها جامعه‌ی آماری این تحقیق شناخت نسبی از موضوع دارند بلکه بر اصل و اساس حسابرسی عملیاتی و اجرایی شدن آن در شرکت‌های حاضر در بورس تهران حساسیت و تأکید بسیار دارند. این دوگانگی ظاهر شده می‌تواند حاکی از وجود موانع و مشکلاتی باشد که بر سر راه حسابرسی عملیاتی قرار گرفته است. با توجه به این که تاکنون در ارتباط با شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهشی مشابه با تحقیق حاضر انجام نشده است؛ لذا امکان مقایسه نتایج این پژوهش با وضعیت‌های موجود در گذشته مقدور نمی‌باشد.

۷- پیشنهادهای ناشی از یافته‌های پژوهش

الف) با توجه به درجه بالای حساسیت و تأکید جامعه به خصوص اساتید حسابرسی دانشگاه‌ها بر اجرای حسابرسی عملیاتی، توصیه می‌شود که وزارت علوم تحقیقات و فناوری، منابع علمی و معتبر در زمینه‌ی حسابرسی عملیاتی را گردآوری نموده و آن را هماهنگ با نظام اقتصادی کشور و استانداردهای حسابداری و قوانین تدوین نموده و پس از اجرای آزمایشی و اعمال تغییرات و تعدیلات لازم و در نظر گرفتن تمامی جوانب کار، نتیجه را به نظام آموزش عالی کشور عرضه نماید.

ب) به رؤسای دانشگاه‌ها و معاونین آنها، بالاخص معاونین پژوهشی توصیه می‌شود که به دیدگاه‌ها و طرح‌های پیشنهادی اساتید حسابداری دانشگاه‌ها نگاه ویژه‌ای داشته باشند. چرا که این افراد به طور عام در نقطه شروع و مبداء هر حرکت و تحولی واقع شده‌اند و به طور خاص تقویت یا تضعیف شاهرگ اقتصادی کشور با تحقیقات و پژوهش‌های علمی آنها گره خورده است.

ج) به سازمان بورس و سایر سازمان‌های قانون‌گذار توصیه می‌شود که با توجه به حساسیت و ظرافت امر و در نظر گرفتن تمامی جوانب اجرای حسابرسی عملیاتی

[به خصوص توجه به فرهنگ‌سازی‌ها و دیگر بسترهای لازم] مواد قانونی مقتضی جهت عملی شدن این نوع از خدمات حسابرسی را فراهم آورند.

۸- پیشنهاد برای پژوهش‌های آتی

الف) میزان شناخت و نیز میزان حساسیت و تأکید مسئولان سازمان‌ها و مراجع قانون‌گذار از حسابرسی عملیاتی مورد ارزیابی قرار گیرد.

ب) موانع و مشکلات موجود بر سر راه اجرای حسابرسی عملیاتی از دیدگاه جامعه آماری تحقیق حاضر به تفکیک مورد بررسی قرار گیرد.

ج) موانع و مشکلات موجود بر سر راه الزامی نمودن اجرای حسابرسی عملیاتی از دیدگاه مراجع قانون‌گذار مورد بررسی قرار گیرد.

منابع و مأخذ:

- ۱) افشاری، اسداله و سلماسی، میرحمیدسادات، (۱۳۸۸)، "بررسی مسائل گزارش‌های حسابرسی عملیاتی دستگاه‌های دولتی"، **فصلنامه دانش حسابرسی**، شماره ۲۱۸.
- ۲) بازرگان، عباس و سرمد، زهره، (۱۳۷۷)، **روش تحقیق در علوم رفتاری**، تهران، نشر آگاہ.
- ۳) دودانگه، احمد، (۱۳۸۴)، "پایان بازی مدیریت سود"، **ماهنامه حسابدار**، شماره ۱۶۶.
- ۴) رایدر، هری ار، (۱۳۸۶)، **راهنمای جامع حسابرسی عملیاتی**، مترجمان محمد مهیمنی و محمد عبدالله پور، تهران، سازمان حسابرسی، نشریه ۱۴۹.
- ۵) رحیمیان، نظام‌الدین، (۱۳۸۲)، "واژه‌شناسی حسابرسی عملیاتی"، **مجله حسابرس**،

شماره ۱۹.

(۶) صیدخانی، رضا، (۱۳۸۷)، "بررسی ارتباط بین شاخص های سودآوری و شاخص تلفیقی Q..."، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان.

(۷) فرزانه، حیدر، (۱۳۸۶)، "بررسی موانع اجرای حسابرسی عملیاتی در دستگاههای اجرایی ازدیدگاه کارشناسان دیوان محاسبات"، فصلنامه دانش حسابرسی، شماره ۲۴.

(۸) قدیم‌پور، جواد و طریقی، علی، (۱۳۸۸)، "بودجه‌ریزی عملیاتی و رابطه‌ی آن با حسابرسی عملیاتی"، مجله حسابداری، شماره ۲۸.

(۹) کمیته حسابرسی عملیاتی سازمان حسابرسی، (۱۳۸۰)، "آشنایی با حسابرسی عملیاتی"، فصلنامه حسابرس، سال سوم، شماره ۱۰.

(۱۰) مرادزاده فرد، مهدی و بختیاری، مهرداد، (۱۳۸۸)، "نقش حسابرسی عملیاتی در مدیریت استراتژیک"، ماهنامه حسابداری، سال بیست و سوم، شماره ۲۰۲.

(۱۱) نمازی، محمد، بایزیدی، انور و جبارزاده کنگرلویی، سعید، (۱۳۹۰)، "بررسی رابطه‌ی بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود..."، فصلنامه تحقیقات حسابداری، سال سوم، شماره ۹.

(۱۲) نوروش، ایرج، کرمی، غلامرضا و وافی ثانی، جلال، (۱۳۸۸)، "بررسی رابطه

سازوکارهای نظام راهبری شرکت ها و هزینه‌های نمایندگی..."، فصلنامه تحقیقات

حسابداری، سال اول، شماره ۱.

- 13) Alberto de Miguel; Julio Pindado & Chabela dela Torve, (2004), "How does Ownership Structure affect Firm Value? A comparison using different Corporate Governance Systems", **The Accounting Review**, Vol. 79, pp.191-220
- 14) Barefield, R. M., (1975), "The Impact of Audit frequency on the Quality of Internal Control", **Journal of Accounting Research**, (Sarasota, Florida, American Accounting associating), Vol. 13, pp. 165-203.
- 15) Bernard, S. Black, Hasung, Jang & Woochan, Kim, (2002), "Does Corporate Governance Predict Firms market Values: Evidence from Korea", **Journal of University of Texas School of Law**, Vol. 23, pp. 293-322
- 16) Dahanayake, Sunil J., (2007), "Value for Money Audit Function: The conceptual Framework and Past research Review", **The Chartered Accountant**, The Institute of Chartered Accountant of Sri-Lunka, Vol. 32, pp.214-239
- 17) Flesher D. L. & M. T. Zarzeski, (2000), "The Root of Operational Auditing in English Speaking Nations", **Accounting and Business Research**, Vol. 28, pp. 125-

- 18) Flesher, D. & Stewert, C., (1984), "Independent Auditors Guide to Operational Auditing", **Journal of Accounting and Economics**, Vol. 8, pp.249-281
- 19) Hatherly, D. J. and L. D. Parker, (1988), "Performance Auditing Outcom: A Comparative study", **Financial Accountability & Management**, vol. 4, No.1
- 20) Jensen, Michael and William H. Meckling, (1976), "Theory of the firm, Managerial behavior, Agency costs and Ownership structure", **Journal of Financial Economics**, Vol. 7, pp. 119-143
- 21) Lane, D. C., (1983), "The Operational Audit: A Business Appraisal Approach to Improved Operations and Profitability", **The Journal of the Operational Research Society**, Vol. 34, No. 10.
- 22) Pollitt, C., X. Girre, J. Lonsdale, R. Mui, H. Summa, and M. Wearness, (1999), "Performance or Compliance? Performance Audit and Public Management in 5 Countries", **The Journal of Oxford University Press**, Vol. 49, pp. 96-122
- 23) Morin, Danielle, (2001), "Influence of Value for Money Audit on Public Administration: Looking Beyond Appearance", **Financial Accountability and Management**, Vol. 17, No. 2, pp. 211-236

The Study of Operational Audit Station in Economic System of Iran: The Case of Listed Companies in Tehran Security Exchange (TSE)

Reza Seidkhani

Fatholah Hajizadeh

The present article intends to study and explain the status of Operational Audit in current economic system of Iran. To do so, populations' level of recognition for Operational Audit and their sensitivity and stress on its performance for the listed companies in Tehran Security Exchange (TSE) were investigated. The research population included university auditing professors; the board of directors and top managers; TSE trustful auditors; and the experts, the consultants and the financial analysts. Adopting a convening sampling 116 respondents were addressed in 2011. The cumulated data were classified for 15 variables and Binominal test were run for hypothesis testing using SPSS 19 software. The results indicated that the sample had a primary recognition of Operational Audit, were very sensitive and emphatic for its setting down and execution in TSE.

Keywords: Operational Audit; Corporate Governance; Level of Sensitivity & Stress; Operational Audit Level of recognition.